BRAUCAM TUVU, BRAUCAM TĀLU

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Braucam tuvu. Braucam tālu
K. Arona teksts
Ē.Benjaminsona un B.Kištimova zīmējumi
«gribu visu zināt»
Rīga «Liesma» 1980

-
- KURINĀTĀJS PIE STŪRES
- DZELZS BRIESMONIS
- JAUNA EKIPĀŽĀ
- PIRMĀS AUTOMOBIĻU SACĪKSTES
- «MĒS ESAM PRET!»
- «RUSSO-BALT »
- «GAZ» TUKSNESĪ
- MAZDĒLS — SPĒKAVĪRS
- VIEGLAJAM AUTOMOBILIM RADĀS JAUNĀKAIS BRĀLIS — SMAGAIS AUTOMOBILIS.
- CIRKS BRAUC
- UZ UGUNSGRĒKU
- «MOSKVIČS» NEPIEVĪLA!
- «BRAUCAM TUVU, BRAUCAM TĀLU,..»

Braucam tuvu. Braucam tālu
K. Arona teksts

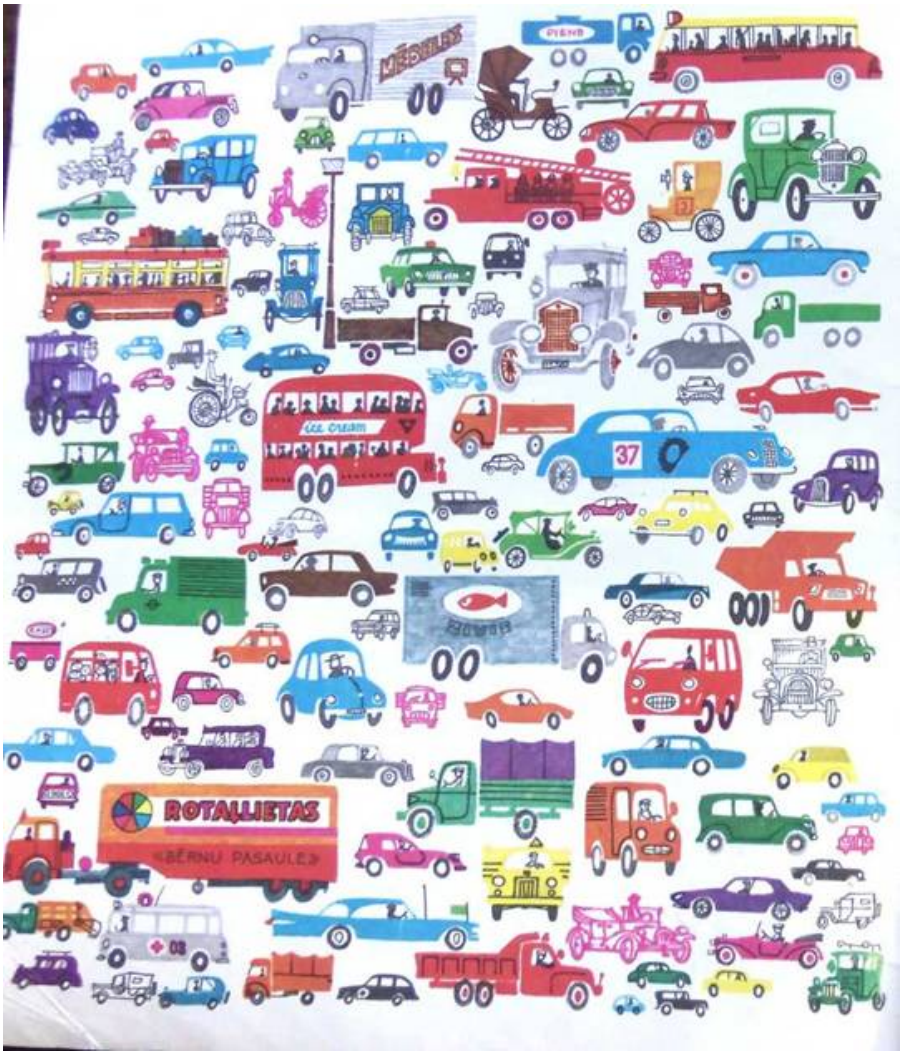
MĖSLINIS
PIENS
ice cream
37
ROTAĻLIETAS
«BĒRNU PASAULE»

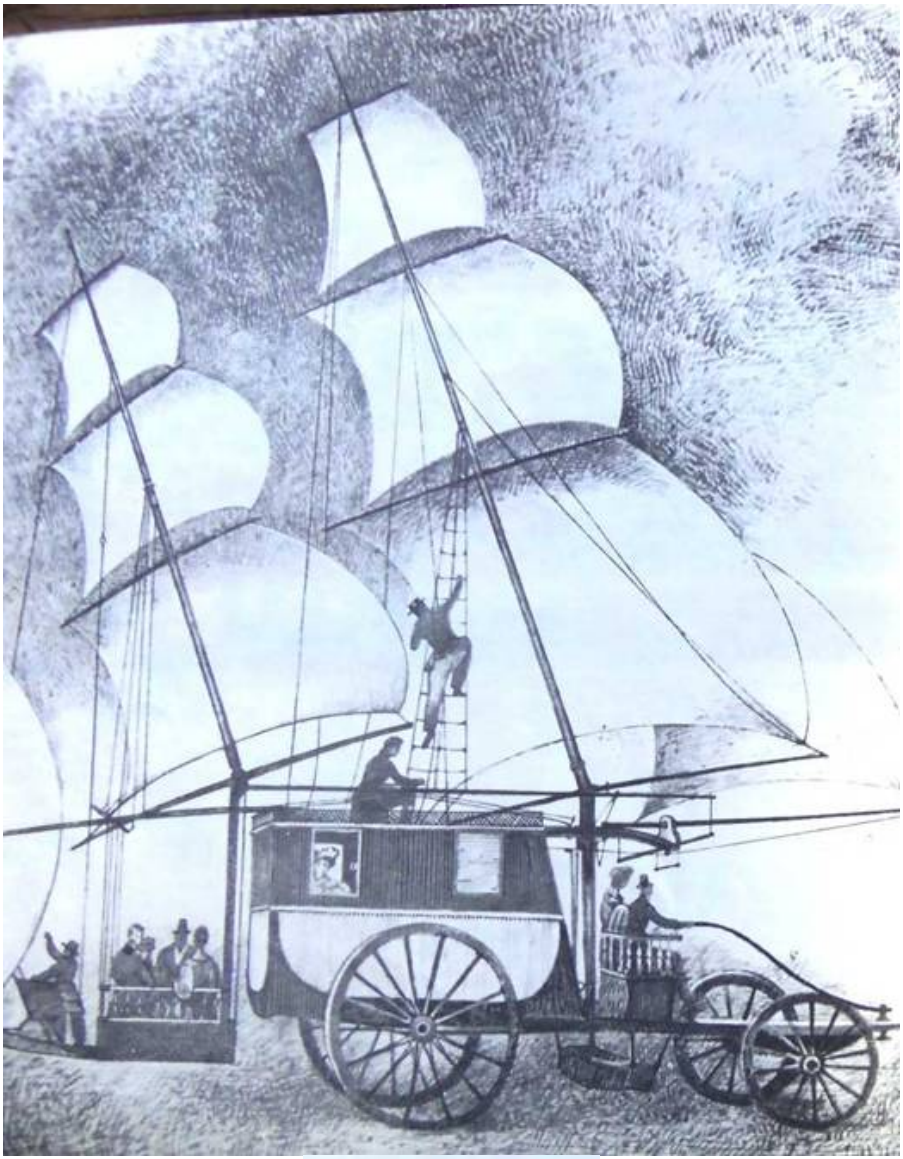

Jau sensenos laikos ļaudis sapņoja par tādiem ratiem, kas brauktu paši, bez zirgiem: par ratiem-— pašbraucējiem. Kas gan netika izdomāts: gan sviras, gan pedāļi, gan riteņi ar grožiem, gan lāpstiņas, līdzīgas vējdzirnavu spārniem!. Mēģināja pierīkot ratiem pat buras.

Reiz Pēterburgā — tas notika apmēram pirms divsimt gadiem —

pa ielu brauca zemnieks ar siena vezumu. Viņš brauca lēnām, uz visām pusēm skatīdamies. Visapkārt vīdēja cilvēki — vieni brauca karietē, otri tarantasa, citi jāja zirgos, bet lielākā daļa gāja kājām.

Pēkšņi viņš skatās: pretī ripo kariete. Viena, bez zirga. Karietē sēž vīrs ar nūjiņu rokās. Zirgs izbailēs metās sāņus un izslējās pakaļkājās, gandrīz vai vezumu apgāza. Arī pats zemnieks izbijās — kur tas redzēts, ka kariete pati brauktu! Skatās un ierauga: uz aizmugures kāpšļa stāv otrs vīrs un sazin kādēļ mīņājas no vienas kā- jas uz otru. Viņš šādā veidā mina pedāļus, bet pedāļi dzina uz priekšu riteņus.

Tikai nedaudzi toreiz zināja, ka šo ērmīgo karieti izgudrojis ievērojamais mehāniķis autodidakts Ivans Kuļibins.

Šāda izskata pašgājējus ratus iedomājās slavenais mākslinieks Leonardo da Vinči.

KURINĀTĀJS PIE STŪRES

Apmēram tajā pašā laikā kāds francūzis, vārdā Kinjo, bija iedomājies ratos iejūgt tvaika mašīnu. Viņš iejūdza to un nosauca šo neparasto būvi par «automobili», kas burtiskā tulkojumā nozīmē «paškustošais».

Šādi rati brauc pa pilsētu, tiem priekšā uzkarināts vara katls, it kā tajā vestu zupu. Vadītājs sēž uz soliņa un groza stūri. Pabrauc gabaliņu un apstājas. Tas nozīmē, ka katlā vairs nav tvaika.

Ja nav tvaika, mašīna nestrādā, riteņi stāv uz vietas. Vadītājam jātraušas no ratiem laukā un uz brīdi jākļūst par kurinātāju: jāiekur kurtuve, lai rastos tvaiks. Lūk, tāpēc viņu nosauca par šoferi. «Šoferis» franču valodā nozīmē «kurinātājs».

DZELZS BRIESMONIS

Citās valstīs izdomāja citādi — tvaika mašīnu iejūdza karietē un sāka pārvadāt pasažierus, ņemot no viņiem naudu gluži kā pie mums autobusos vai taksometros. Gribētāju braukt atradās diezgan daudz: kaut gan braukšana nebija visai droša — dūmi, dārdoņa, katls, kas ik mirkli draudēja pārsprāgt, — tomēr uz priekšu varēja tikt ātrāk nekā ar zirgiem. Pie tam bija arī lētāk.

Zirgu kariešu īpašnieki skatījās uz jauno izgudrojumu un domāja: «Ja tā turpināsies, mums drīz nebūs neviena pasažiera. Kaut kas jādara.»

Anglijā viņi piespieda valdību izdot īpašu likumu. Pēc šā likuma tvaika automobiļi drīkstēja kustēties tikai nedaudz ātrāk par gājēju. Tika aizliegts taurēt, kad garām brauca zirgs. Un kādam noteikti bija jāiet pa priekšu ar karogu: sak, sargieties, ļaudis, izklīstiet — šurp rāpjas dzelzs briesmonis!

Pa ceļiem dārdēdami un klabēdami sāka rāpot dzelzs briesmoņi — tvaika autobusi ar dūmojošu skursteni priekšgalā.

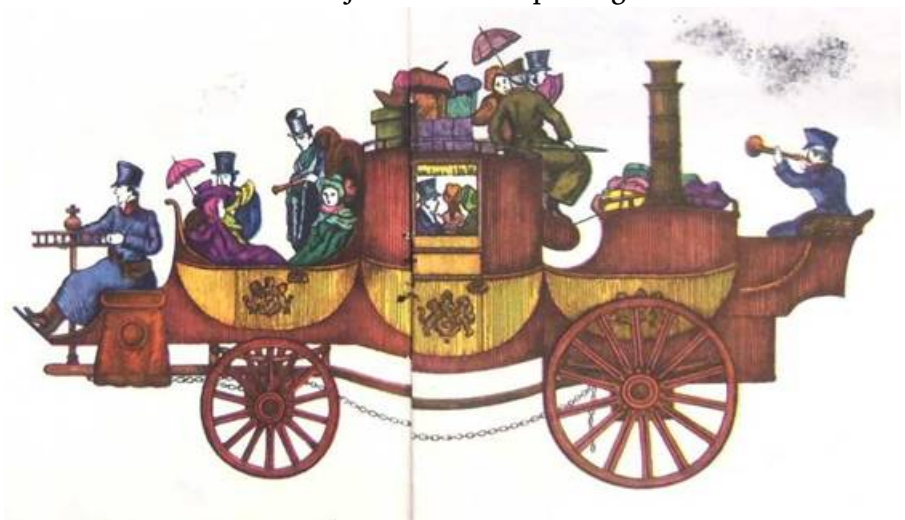

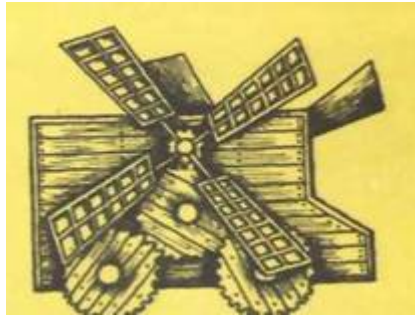

Lai vējš stātos zirgu vietā. ļaudis pie ratiem pierīkoja gan vējdzirnavu spārnus —

.. „ gan buras. Taču vējš nav uzticams palīgs: te tas pūš, te pamirst, Tā vēja rati arī nomira dabiskā nāvē

Par automobili ar raķešu dzinēju ļaudis jeu sapņoja pirms trīssimt gadiem.

motors nomainīja tvaika mašīnu.

Katra automobiļa pamatā ir rati ar motoru. Tāds bija ari Markusa automobilis, kas uzbūvēts pirms simt gadiem.

Krievu izgudrotāja I. Romanova elektriskais autobuss. 1899. gads.

JAUNA EKIPĀŽĀ

Kamēr norisa cīniņš ar tvaika automobiliem, parādījās jauna e*k* ipāža.Pec izskata tā atgādināja parastus ormaņa ratus, tikai tai bija nevis četri, bet trīs riteni un dzelzs kaste aizmugurē

Kādu rītu no mājas iznāk ūsains ierēdnis un redz: bruģētās ielas vidū stāv rati ar kasti. Pie ratiem kads rosās. Kā tad, tas taču izgudrotājs Bencs

— Was ist das, Benca kungs? ierēdnis vaicā vācu valodā (tāpēc ka tas notika Vācijā). — Kas tas ir.

_ tas ir automobilis, mans jaunais izgudrojums, — lepni atbild Bencs

_ Tūlīt ieliešu benzīnu, iedarbināšu motoru, un rati sāks braukt.

_ Diez vai. — Ierēdnis nogroza galvu. — Kā tad tie bez zirga varēs braukt? Arī tvaika mašīnai nelīdzinās: nav ne katla, ne kurtuves.

Bēncs saka:

— Sai mašīnai nav vajadzīgs ne katls, ne kurtuve. To darbina ar benzīnu, nevis ar oglēm. Benzīns dzinēja iekšienē aizdegas. Vai jūs redzat šo kasti? Tajā atrodas benzīna dzinējs jeb motors.

Taču ierēdnis no tehnikas neko nesaprata, pie tam viņš bija stūrgalvīgs un ne visai ticēja tādiem savādniekiem kā Bēnes. Viņš atmeta ar roku un jau dzīrās iet projām, kad pēkšņi motors ierībējās, rati nodrebēja un ietinās zilos dūmos…

Izgudrotājs ielēca tajos un aizbrauca. Bet ierēdnis palika izbrīnā stāvot ar vaļēju muti.

KĀRĻA BENCA EKIPĀŽA IR VISU MODERNO AUTOMAŠĪNU VECMĀMIŅA.

1886. gads

PIRMĀS AUTOMOBIĻU SACĪKSTES

Jaunajai ekipāžai uzradās radinieki — tādi paši benzīna automobiļi. Vispirms Francijā, tad Amerikā, pēc tam citās valstīs. Ar katru gadu to skaits pieauga. Tad automobiļu īpašnieki atbrauca uz Parīzi un tur sarīkoja sacīkstes. Visiem ļoti gribējās zināt, kurš automobilis ir vislabākais.

…Trokšņo ļaužu pūlis. Spēlē orķestris. Sacīkšu rīkotāji sauc skārda ruporos: «Tvaika automobiļi, nostāties pa labi! Benzīna automobiļi — pa kreisi! Aiz benzīna — pedāļu automobiļi! Aiz pedāļu — elektriskie!…» Būh! — gaisā uzvijas signālraķete. Automobiļi iepukšķas, ierūcas, tad izkustas no vietas un aizdrāžas uz priekšu…

Izrādījās, ka vislabākie bija benzīna automobiļi: tie gandrīz visi nokļuva līdz finišam. Bet tvaika automobiļi — tikai divi. «Es drāzos tik ātri,» pēc tam lielījās kāds sacensību uzvarētājs, «ka apdzinu pat auļojošu zirgu!»

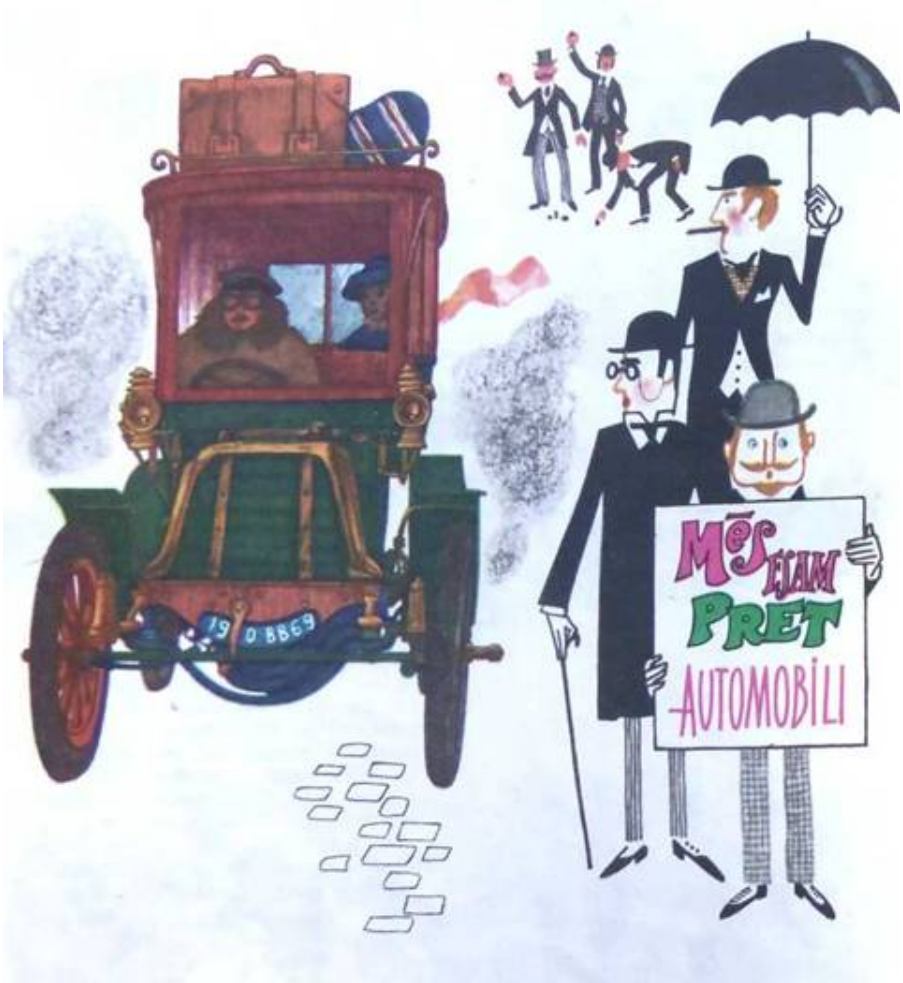
MĚŠTIAN
PRET
AUTOMOBILI

.

«MĒS ESAM PRET!»

Benzīna automobilim bija ne mazums pretinieku. «Mēs esam pret!» tie klaigāja un skribelēja avīzēm sašutuma pilnas vēstules. Sevišķi sašutuši bija ormaņi un dzelzceļu kalpotāji.

Pilsētu pārvaldēs pret automobilistiem sacerēja stingras pavēles, kuras izlīmēja uz afišu stabiem. Kādā pavēlē bija teikts: «… automobilim jāpiekarina zvaniņi, lai zirgi domā, ka kustas kaut kas līdzīgs viņiem.»

Automobilisti lasīja šīs pavēles un smējās.

.

«RUSSO-BALT »

Aiz vārtiem uz ielas kaut kas skaļi ierūcās.

— Petja, Mitja, Jegor, paskatieties: motors atripojis!

Zēni izmetās uz ielas un aiz sajūsmas sastinga: pie cara padomnieka mājas stāvēja mirdzošs, svaigi krāsots motors — tā kādreiz Krievijā sauca automobili.

Mitja, drošākais no zēniem, pienāca pie mašīnas un, noliecies pie radiatora, burtoja uzrakstu: «Russo-Balt». Tolaik tā bija vienīgā automobiļu rūpnīca valstī. Pa parādes durvīm iznāca cara padomnieks ar sievu un ūsains šoferis spīdīgā ādas jakā un tādās pašās biksēs. Visi trīs iesēdās mašīnā. Šoferis deva signālu ar bumbierim līdzīgu gumijas tauri, automobilis iekaucās un aizripoja uz priekšu.

«Kaut es varētu ar tādu pavizināties,» Mitja skaudīgi nodomāja.

…Pagāja desmit gadi. Gāza caru. Bijušais padomnieks aizbēga uz ārzemēm. Mazais Mitja jau bija izaudzis liels un strādāja rūpnīcā par atslēdznieku. Reiz viņš gāja garām pamestai vietai un lūžņos pamanīja veco, salauzto «Russo-Balt» automobili. Mitja par to pastāstīja ceha biedriem. «Savāksim detaļas kopā un mašīnu salabosim,» viņi nolēma. Tomēr tas nebija tik viegli. Trūka daudzu detaļu — tās vajadzēja izgatavot no jauna.

Pagāja vairākas nedēļas, un rūpnīcas pagalmā parādījās jauns automobilis. Tas bija pirmais automobilis, ko bija samontējuši padomju strādnieki.

«Fords». 1910. gada modelis. Pēc šī modeļa automobiļus sāka ražot sērijvaidē.

«Rolls Royss». 1914. gads. Tas brauca gandrīz bez trokšņa, tāpēc

tika nosaukts par «sudraba rēgu».

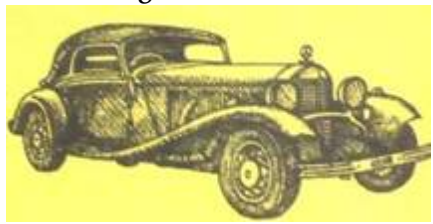

«Mersedess Bencs» — pirmā benzīna automobiļa tiešais pēctecis. 1954. gads.

So mašīnu dēvēja mīļā vārdā — emmočka».

A-10. Pirmais padomju mazlitrāžas automobilis.

gaz-20». Sī mašīna dzima gadu pēc uzvaras, tāpēc to nosauca par «Pobedu».

«GAZ» TUKSNESĪ

Šoferi bieži saka: «Piedod gāzi!» Viņu valodā tas nozīmē «braukt ātrāk». Par «gāzi» (krieviski «gaz») viņi sauc benzīna tvaikus, kas dzinējā darbina virzuli. Arī pirmo padomju laikā ražoto sērijveida vieglo automobili sauca tāpat, tāpēc, ka tas tapa Gorki- jas automobiļu rūpnīcā, ko saīsināti apzīmēja ar trim burtiem GAZ*1* .

Reiz mūsu zemē nolēma sarīkot lielu auto pārbraucienu cauri tuksnesim. Uzaicināja piedalīties arī amerikāņus.

— Labs ir, — viņi teica. — Very good! — Bet pie sevis nosprieda: «Tas jau nu netiks līdzi mūsu fordam! Tālu neaizbrauks, iestigs smiltīs!»

Taču «GAZ» neiestiga. Tas kopā ar citām automašīnām vairāk nekā tūkstoš kilometru nobrauca pa svelmes sakarsēto tuksnesi. īss atpūtas brīdis pie kādas pamestas akas — un atkal uz priekšu. Bez ceļa, zem svelošiem saules stariem. Trūka ūdens sakarsušā motora atdzesēšanai. Riteņi stiga smiltīs, un gumijas riepas no karstuma dūmoja.

«Ei, draudziņ, piedod gāzi!» kāds šoferis, apbraukdams smiltīs iestigušu mašīnu, pa jokam uzsauca, bet tūlīt arī nobremzēja, lai biedram palīdzētu.

Lēnām, metru pēc metra virzījās uz priekšu auto pārbrauciena dalībnieku kolonna. Viņu vidū bija arī mūsu ga- ziks. Tas izbrauca cauri tuksnesim no vienas malas līdz otrai, atstādams pat fordu aiz muguras.

'ГАЗ Горьковский автомобильный завод.

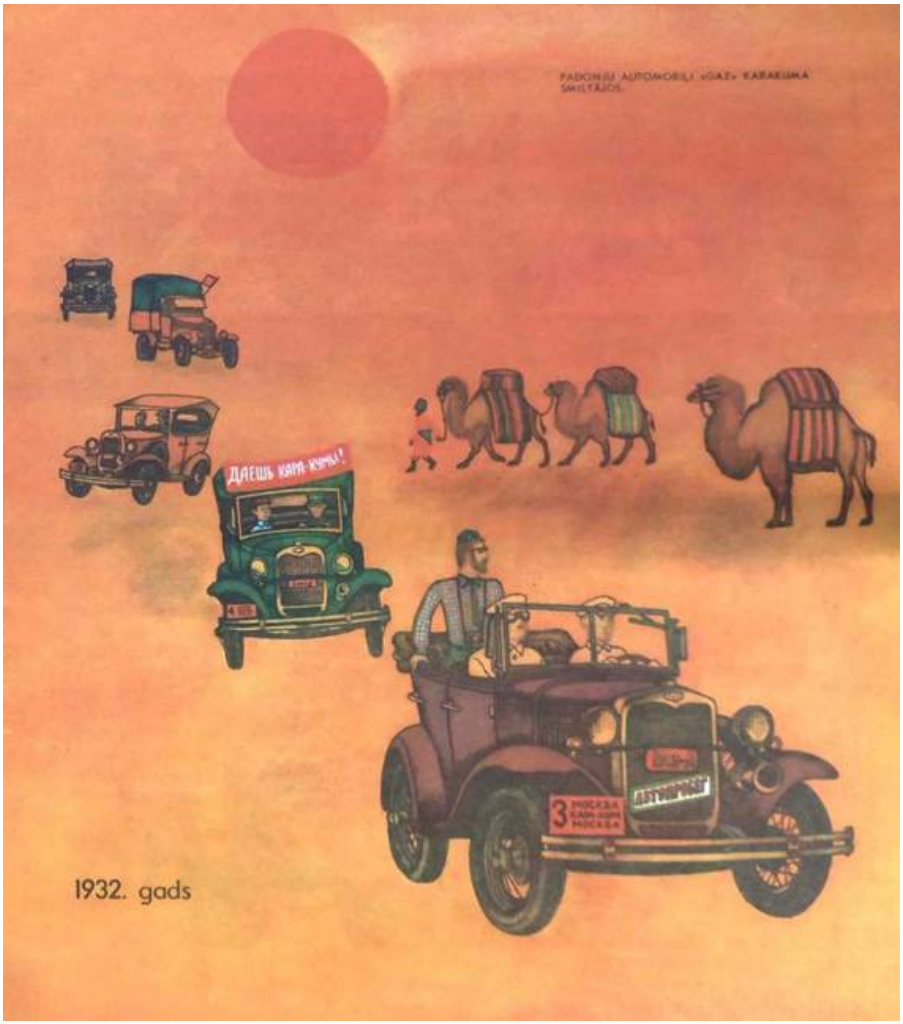
PADOMJU AUTOMOBIĻI «GAZ» KARAKUMA SMILTĪS.
ДАЕШЬ КАРАКУМЫ!
1932. gads

MAZDĒLS — SPĒKAVĪRS

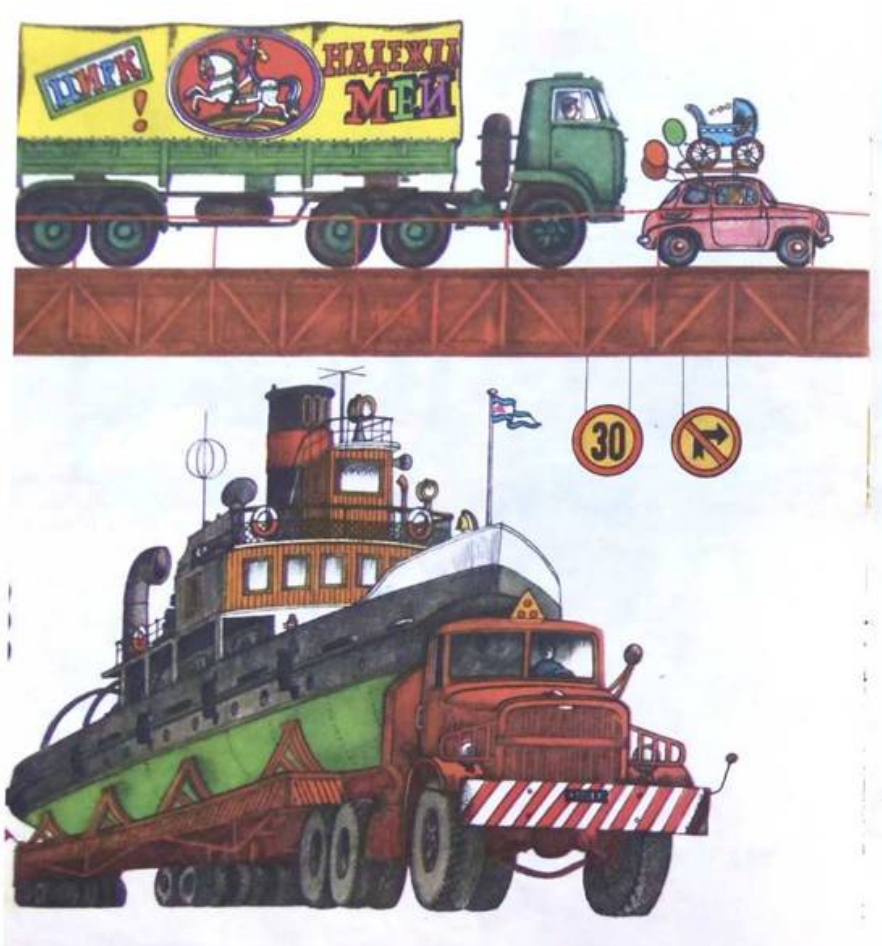

Maskavā atrodas slavena automobiļu rūpnīca, nosaukta Lihačova vārdā. Kādreiz šo rūpnīcu sauca par AMO, un Lihačovs bija tās direktors. Tad vēl neražoja ne «GAZ», ne «MAZ» mārku automašīnas, tikai «sarkanā direktora» Lihačova pusotrtonnīgie smagie automobiļi joņoja pa ceļiem, biedējot vezumniekus. Kāds cilvēks pat izgudroja parunu: «Pusotrtonnīgais «AMO» —

visām mašīnām mamma.»

Tagad šim automobilim jau ir mazdēli — daudztonnīgās smagās automašīnas. Kādos gan darbos tās negadās sastapt! Taču visvairāk celtniecībā un tālajos reisos.

Reiz vajadzēja steidzīgi nogādāt uz kādu ezeru tvaikoni. Vilciens uz ezera pusi negāja. Ja nu pamēģinātu ar automašīnu? Atbrauca milzīgi liela automašīna, domāta ļoti smagu kravu pārvadāšanai. Tās

katrs ritenis — cilvēka augumā. Mašīnai piekabināta garum gara platforma — apmēram piecdesmit metru. Izturīgs krāns pacēla tvaikoni, mirkli paturēja gaisā, tad uzmanīgi nolaida uz platformas. Milzīgā automašīna nokrekšķējās un sāka lēnām braukt.

Iebrauca pilsētā. Tur pie stabiem vadi: pielūko, ka neaizķeras aiz tvaikoņa skursteņa! Strādniekiem tos vajadzēja pacelt augstāk. Smagais auto stāv, atpūšas, bet gājēji nespēj vien nobrīnīties: «Tad ta neredzēts brīnums! Tas tik ir spēkavīrs!»

Katru dienu no Minskas, Kremenču- gas un citu autorūpnīcu konveijeriem

nobrauc simtiem šādu smago automobiļu. Nesen spēkavīru saimē uzradās jauna smagā automašīna, ko ražo Kārnās autorūpnīca «KamAZ». Tā redzama iepriekšējās lappuses augšējā zīmējumā.

VIEGLAJAM AUTOMOBILIM RADĀS JAUNĀKAIS BRĀLIS — SMAGAIS AUTOMOBILIS.

Ar šādām smagajām automašīnām brauca sarkangvardi 1917. gadā.

Oktobra revolūcijas septītā ja gadadienā pa rūpnīcas vārtiam izripoja pirmais padomju smagais automobilis «AMO-F1S»

CIRKS BRAUC

Autobāzes priekšniekam kaimiņos dzīvoja cirka direktors. Ļoti jautrs vīrs, bijušais klauns. Kādudien viņš ieradās autobāzē un priekšniekam saka: «Rīt mēs dodamies viesizrādēs. Palīdzi aizvest dzīvniekus.» Priekšnieks viņam piedāvā: «Ņem smago automašīnu ar furgonu.» Bet kaimiņš smejas. «Zvērudārza zilonēns netiks tajā iekšā!» — «Nu, tad ņem smago auto ar piekabi!» Kaimiņu arī tas vēl neapmierina.

«Bet kur lai lieku valzirgus? Viņiem taču vajadzīgs ūdens.» Vajadzēja atvēlēt viņam autocisternu. Un pērtiķiem — slēgtu autobusu, lai tie neizmūk laukā. Arī mašīnu ar saldējamo iekārtu — baltajam lācim, piena pārvadājamo mašīnu, ar ko aizvest zvēru mazu| iem pienu. Lūk, cik daudz dažādu mašīnu vajadzēja! Pats direktors aizbrauca ar taksi.

XX gadsimta sākums autobuss. Tagad tādu autobusu var redzēt tikai muftiplikācijas filmās.

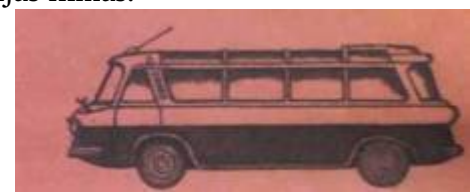

Viena no labākajām pasaules mašīnām — ekskursiju autobuss «ZIL-118» «JUNOSTj»

Šādi autobusi bieži redzami Anglijas pilsētu ielās.

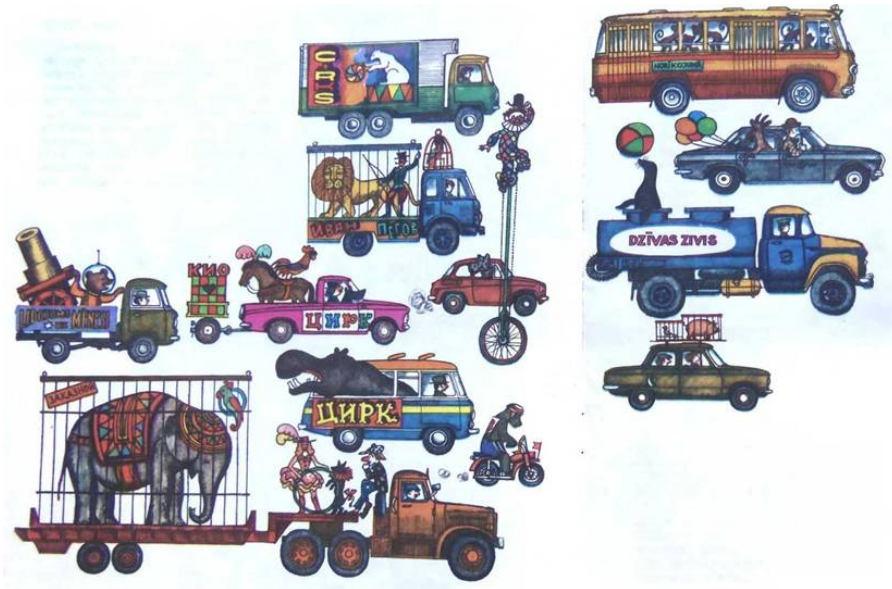

Ugunsdzēsēju mašīna ir viena no vecākajām, ko izmanto profesionāli automobilisti.

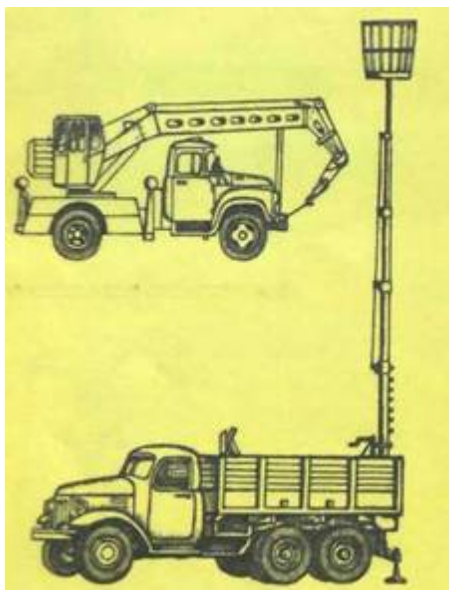

Lēnām paceļas tornis. Vēl mazliet — un tiks aizsniegti elektriskie vadi. Šis autokrāns (augstāk) aizstāj veselu krāvēju brigādi.

UZ UGUNSGRĒKU

Skaļi kauc sirēna: «Paejiet malā! Es steidzos!» No pagrieziena uz ielas izdrāžas ugunsdzēsēju mašīna. Tā kā dīvains zirgs joņo pa ielas vidu, un visas automašīnas krustojumos apstājas, godbijīgi pašķirdamas tai ceļu.

šai mašīnai uz pieres vīd lukturis, uz deguna — prožektors, uz muguras — izbīdāmas kāpnes. «Sarkanā zirga» iekšienē sēd karavīri tērauda ķiverēs. Tikai āvu vietā viņiem ir cirvji, zobenu vietā — lāpstas un laužņi, bet lielgabala vietā — gara, gara šļūtene ar vara uzgali. Neparasti ieroči. Arī ienaidnieks tiem neparasts — uguns.

Ar uguni karot nav viegli. Re, kā tā trako — šaujas laukā pa mājas logiem, laiza sienas un griestus, pēc brītiņa jau sāks degt sijas! Taču ugunsdzēsēji jau paguvuši atritināt šļūteni un iedarbināt sūkni. Un milzīga ūdens strūkla no automobiļa cisternas šļāc liesmās. Ugunsgrēks tiek nodzēsts.

Atkal svilpj sirēna. Ugunsdzēsēju mašīna atgriežas daļā.

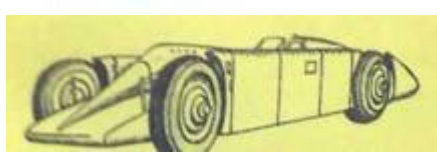

Sporta automobiļus mēdz nosaukt skaistos vārdos. Šīs nosaukums Zelta Bulta

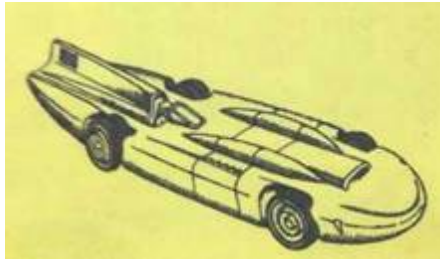

bet šo — «Zilais putns». Kādreiz tas bija rekordists un sasniedza 450 kilometru lielu ātrumu stundā.

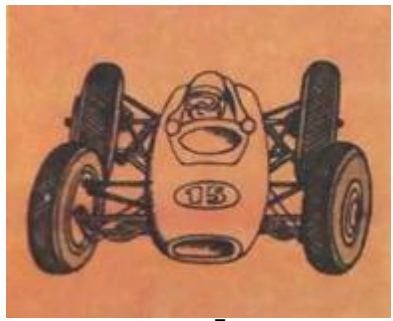

par tādu automobili var teikt: «Ātrāks par vēju.» Taču pēc izskata atgādina kājminamo pedāļu mašīnu.

«MOSKVIČS» NEPIEVĪLA!

_ «Sitroens» Nr. 18… «Mersedess-Bencs» Nr. 54… «Moskvičs» Nr. 32…

Mašīnas cita pēc citas atstāj starta vietu un pazūd Londonas biezajā miglā. Priekšā tūkstošiem kilometru garš *ce* ļš — jāšķērso dažādas valstis, jābrauc pa nepazīstamu pilsētu ielām, lauku un kalnu ceļiem, jātiek cauri purviem, tuksnešiem un sniegotām kalnu pārejām. Avīzes skaļi reklamē: «Trasē labākie pasaules autobraucēji,» — «Vai «Moskviči» nokļūs līdz finišam?»…

Tikmēr mašīnas pārcēlušās ar kuģi pāri okeānam un jau joņo pa Austrālijas ceļiem, saceldamas tik milzīgus putekļu mākuļus, ka nav redzama pat saule. No karstās svelmes radiatorā sāk vārīties ūdens. Ātrāk! Vēl ātrāk! Beidzot klāt finišs. Mūsu komanda priecājas: tā vienīgā finišējusi pilnā sastāvā. Braši! «Moskvičs» nepievīla!

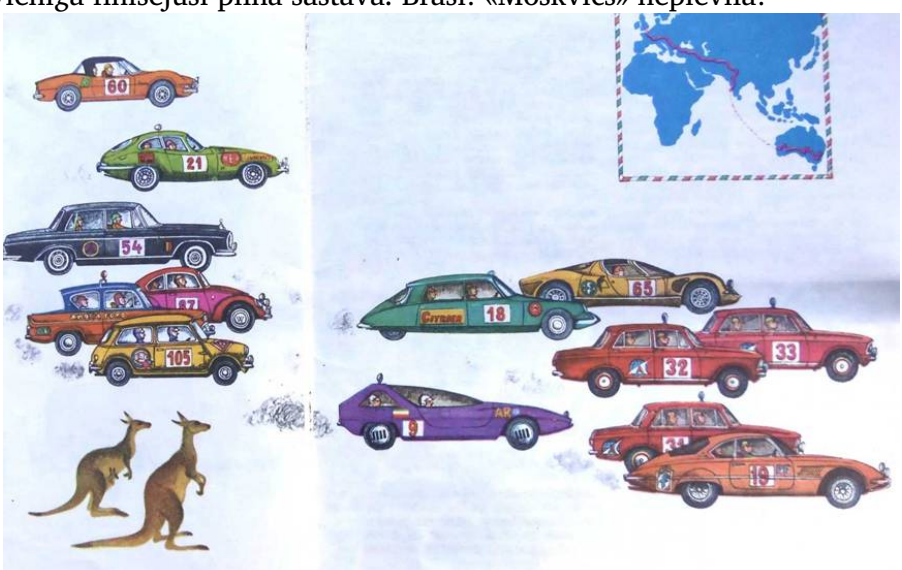

.

«BRAUCAM TUVU, BRAUCAM TĀLU,..»

Šāda dziesmiņa sacerēta par šoferiem. Taču to var attiecināt ari uz automobiļiem. Kad šoferis groza stūri, arī automobilis tai laikā brauc. Tuvākajā nākotnē parādīsies tādi automobiļi, kurus nevajadzēs vadīt ar stūri. Tie būs automobiļi automāti. Tad kurs katrs varēs kļūt par autovadītāju. Būs jāzina vienīgi ielu satiksmes noteikumi. Bet kādi izskatīsies šie automobiļi — tas vēl nav izdomāts. Tāpēc šai grāmatā tie nav uzzīmēti. Varbūt tu tos izdomāsi? Tad uzzīmē un atsūti mums. Mūsu adrese: Rīga-47, Padomju bulvārī 24, izdevniecības «Liesma» Bērnu literatūras redakcijai.

ЕДУ. ЕДУ Я ПО СВЕТУ Текст К. Арона Рисунки Э. Бемьямиисона и Б. Кыштымоаа

Москва «Детская литература» 1974

Серия «Хочу все знать»

ЕДУ. ЕДУ Я ПО СВЕТУ Текст К. Арона

Рисунки Э. Бен ь ямин с она и Б. Кыштымоаа Рига «Лиесма» 1980 На латышском языке Перевела с русского С. Пемпимя

ИБ № 2122

PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNIEM

K. Arona teksts

c. Benjaminsona un B. Kištimova zīmējumi No krievu valodas tulkojusi SkaidrTte Peipiņa

BRAUCAM TUVU, BRAUCAM TĀLU

Redaktore J. Marjutina. Mākslinieciskais redaktors A. Sprūdis. Tehnisks redaktore L Engere. Korektore L Kamene.

0 2-10.79. Parakstīta iespieianai 05.05.80 For- msts 60x*100* /8.

Ofseta papīrs N9 1. Žurnālu cirstā garnitūra. Zft pMetiens 15°“ Īoa ˆ | *489* L *25 kap* lidevniecība «Liesma».
Padomju bulv. 24. Izdevn. № 427/29970/B-457
PS * *Velet* * izdevniecību, poligrāfijas un gri-
© «Liesma», 1980, tulkojums latvieiu valodā